

lar ve dünya hayatına aldanıp inkâra sanpanlar ise cehennem atılacaklardır. Onlar cehennemde âdeta unutulacaklar, kendilerine ne ilgi gösterilecek ne de özürleri dinlenecektir. Süre, bütün âlemlerin rabbi olan, göklerde ve yerde kendisinden başka azamet (kibriyâ) sahibi bulunmayan Allah'a hamd ve tâzimle son bulur.

Câsiye sûresini okumanın faziletine dair Übey b. Kâ'b'dan nakledilen ve bazı tefsir kitaplarında yer alan (Zemahşerî, IV, 232), "Hâ-mîm — Câsiye sûresini okuyan kimsenin günahlarını kıyamet gününde Allah bağışlar ve heyecanını teskin eder" anlamındaki hadisin ve benzerlerinin mevzû olduğu kabul edilmiştir (Zerkeşî, I, 432).

BİBLİYOGRAFYA :

Râgîb el-İsfahânî, *el-Müfredat*, "csv" md.; *Lisânü'l-‘Arab*, "csv" md.; Buhârî, "Tefsîr", 45/1; Zemahşerî, *el-Keşşâf* (Beyrut), IV, 224-232; Kurtubî, *el-Câmi‘*, XVI, 156-178; Zerkeşî, *el-Burhân*, I, 432; Aynî, *‘Umdetü'l-kârî*, Beyrut 1972, XVI, 8-10; Âlûsî, *Râhu'l-me‘ânî*, VIII, 58-74; Elmalılı, *Hak Dini*, V, 4305-4326; Ömer Rıza Doğrul, *Tanrı Buyruğu*, İstanbul 1947, II, 772-776; Muhammed et-Tâhir b. Âşûr, *Tefsîr-ür't-tahrîr ve't-tenvîr*, Tunus 1984, XXV, 323-378.

EMİN IŞIK

CASKEL, Werner

(1896-1970)

Alman şarkiyatçısı.

5 Mart 1896 tarihinde Danzig şehrinde doğdu. 1914'te Tübingen Üniversitesinde ilâhiyat ve Farsça okumaya başladı. Aynı yılın sonlarına doğru Berlin'e gidip tahsiline orada devam etti ve meşhur Delitzsch'ten Kur'an üzerine dersler aldı. I. Dünya Savaşı'nda Anadolu, Filistin, Suriye ve Mezopotamya'daki askerî hizmetleri sırasında Türkçe öğrendi. Savaşın ardından Berlin'de öğrenimine devam etti. Daha sonra Leipzig'ye gidip özellikle A. Fischer ve R. Hartmann'ın reh-

Werner Caskel

berliğinde Arabiyat ve İslâmiyat konularında araştırmalar yaptı. 1924 Temmuzunda dinler tarihi sahasında hazırladığı tezle doktor oldu. Aynı yıl, daha önce hizmetine girdiği Alman diplomat ve arkeologu Max Freiherr von Oppenheim'in araştırma seferlerinin neticelerini ilmî bakımdan değerlendirmeye başladı. 1928 yılında Berlin Üniversitesi'nde doçent oldu ve 1930'da Greifswald Üniversitesi'nde doçent kadrosuna tayin edildi. Ancak 1933 yılında Naziler'in iktidara gelmesiyle profesörlüğe yükselmesi imkânsızlaştığı gibi 1938'de doçentlikten de azledildi. II. Dünya Savaşı sırasında Von Oppenheim Vakfı'nda çalıştı. Daha sonra savaşta dağılan ve büyük kısmı tahrip edilen vakfın mal varlığı onun şahsî çabasıyla toparlanarak Köln'de yeni kurulan vakfa dahil edildi. 1946'da Berlin Humboldt Üniversitesi'nde profesör oldu. 1948'de Köln Üniversitesi'nde yeni kurulan Şark Filolojisi Kürsüsü'ne getirildi. 1964'te emekliye ayrıldı, 28 Ocak 1970 tarihinde öldü.

Caskel, ünlü Arabiyatçı August Fischer'in talebesi olarak onun ekolünü devam ettirmişti. Kendisinin 70. doğum yılı dönümünde (1966) çıkarılan armağında (*Festschrift Werner Caskel zum siebzigsten Geburtstag 5 März 1966*, nşr. Erwin Gräf, Leiden 1968) "Erinnerungen" başlığıyla yazdığı hâtıratında Alman şarkiyatçılığının 1939'a kadarki tarihçesi yer alır. Eserlerinin başlıcaları *Das Schicksal in der altarabischen Poesie* (doktora tezi, Leipzig 1926) ve *Ajâm al-‘Arab* (doçentlik tezi, *Islamica*, IV [1931], s. 1-99) ile iki ciltlik *Gamharat an-nasab, die Genealogie des Ibn al-Kalbî*'dir (Leiden 1966; bu eseri G. Strenzick ile birlikte neşretmiştir). Son eserde Caskel, kendisine ait olan "İslâm'dan önceki Arabistan tarihi destanlardan ibarettir" hipotezine göre tarihî gerçekleri ortaya koyarken eski Arap şiirinden hareket edip şiiri tarihî kaynak olarak değerlendirir. Ayrıca Von Oppenheim'in araştırmalarını bir araya toplayan dört ciltlik büyük eserin (*Die Beduinen*, I-III, Leipzig 1939-1952; IV, Wiesbaden 1968) I ve II. ciltlerini Bräunlich'le birlikte, III ve IV. ciltlerini ise tek başına derlemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Necîb el-Akîkî, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, II, 465-466; Bedevî, *Mevsû‘atü'l-müsteşrikîn*, s. 314-316; "ed-Düktür Werner Caskel", *Mecelletü'l-‘Arab*, V/10, Riyad 1971, s. 961-963; E. Meyer, "Werner Caskel", *ZDMG*, sy. 122 (1972), s. 1-5.

H. AHMED SCHMIEDE

CASTELL, Edmund

(1606-1685)

Yedi dilde yazdığı büyük sözlükle tanınan İngiliz şarkiyatçısı ve Sâmi diller âlimi.

Cambridgeshire East Hatley'de varlıklı bir ailenin oğlu olarak doğdu. 1621'de Doğu dilleri tahsili için Cambridge'de Emmanuel College'e girdi ve 1625 yılında buradan mezun oldu. 1628'de mastırını, 1635'te bakaloryasını tamamlayan Castell, B. Walton'un *Biblia Polyglotta*'sının (Kitâb-ı Mukaddes'in çok dilde tercümesi) hazırlanması çalışmalarına birinci derecede yardımda bulundu. Walton'un kendisinin de itiraf ettiği gibi, Londra'da 1654-1657 yılları arasında altı cilt halinde yayımlanan *Biblia Polyglotta*'nın Sâmirîce, Süryânîce, Arapça ve Habeşçe tercümelerinin sorumluluğu tamamen Castell'e aitti. Ancak Walton, Castell'in bu sorumluluğuna, çok yoğun ve titiz bir şekilde çalışmasına, hatta yayım masrafları için kendi bütçesinden 1000 sterlin harcama fedakârlığında bulunmuş olmasına rağmen onun esere yaptığı büyük katkıyı aynı ölçüde takdir etmemiştir.

1660 yılında II. Charles'in tahta çıkışını kutlamak amacıyla İbrânî, Keldânî, Süryânî, Sâmirî, Habeş, Arap, Fars ve Yunan dillerinde yazdığı şiirleri *Sol Angliae oriens auspiciis Caroli II regum gloriosissimi* (London 1650) adı altında bastırarak krala takdim etti ve nâil olduğu bir miktar ihсанla bozulmuş olan malî durumunu düzene koymaya çalıştı. 1661'de doktoraasını bitirdikten sonra büyük bir kütüphanesi bulunduğu için Saint John's College'e geçti ve *Biblia Polyglotta*'nın hazırlanmasında sarfettiği mesainin ilhamıyla 1651 yılından beri üzerinde çalıştığı *Lexicon Heptaglotton, Hebraicum, Chaldaicum, Syriacum, Samaritanum, Ethiopicum, Arabicum et Persicum* (yedi dilde sözlük: İbrânîce, Keldânîce, Süryânîce, Sâmirîce, Habeşçe, Arapça ve Farsça) adlı eserinin telifinde buranın kütüphanesinden çok faydalandı. 1666'da saray papazlığına, 1667'de Canterbury Katedrali'nde özel bir göreve tayin edildi; fakat sağlık sebeplerinden ve üniversitedeki Arapça hocalığından dolayı kilisede görevinden muaf tutuldu. 1674'te Royal Society üyeliğine seçildi. Yıllarca çalışmaktan yıpranmış durumda iken Essex'teki Hatfield Peverell bölgesi pa-